Europos Parlamentas
2024-2029

Teisės reikalų komitetas

2025/2058(INI)

27.6.2025

PRANEŠIMO PROJEKTAS

Autorių teisės ir generatyvinis dirbtinis intelektas. Galimybės ir iššūkiai
(2025/2058(INI))

Teisės reikalų komitetas

Pranešėjas: Axel Voss

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 10

PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAS GAVO INFORMACIJOS 14

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

Autorių teisės ir generatyvinis dirbtinis intelektas. Galimybės ir iššūkiai (2025/2058(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 4, 16, 26, 114 ir 118 straipsnius,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio 2 dalį,

– atsižvelgdamas į 1948 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtos Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos (Rezoliucija 217 A) 27 straipsnį, kuriame patvirtinama teisė laisvai dalyvauti kultūriniame gyvenime ir teisė į dvasinių ir materialinių interesų, atsirandančių dėl mokslo, literatūros ar meno kūrinių autorystės, apsaugą,

– atsižvelgdamas į Berno konvenciją dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos,

– atsižvelgdamas į 1994 m. balandžio 15 d. Sutartį dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS),

– atsižvelgdamas į 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos (Duomenų bazių direktyva)[1],

– atsižvelgdamas į 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (Informacinės visuomenės direktyva)[2],

– atsižvelgdamas į 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo[3],

– atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (ETS Nr. 009) Protokolo Nr. 1 1 straipsnį, kuriuo užtikrinama teisė netrukdomai naudotis savo nuosavybe ir kuris, remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo išaiškinimu, įskaitant bylą *Anheuser-Busch Inc. prieš Portugaliją* (2007 m. sausio 11 d.), apima intelektinės nuosavybės teises,

– atsižvelgdamas į 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/24/EB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos[4],

– atsižvelgdamas į 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo

[1] OL L 77, 1996 3 27, p. 20.
[2] OL L 167, 2001 6 22, p. 10.
[3] OL L 157, 2004 4 30, p. 45.
[4] OL L 111, 2009 5 5, p. 16.

tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB[5],

– atsižvelgdamas į 2016 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo[6],

– atsižvelgdamas į 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/1807 dėl laisvo ne asmens duomenų judėjimo Europos Sąjungoje pagrindų[7],

– atsižvelgdamas į 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB (ATGT skaitmeninėje rinkoje direktyva)[8],

– atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/1024 dėl atviruųjų duomenų ir viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo[9],

– atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2019/1150 dėl verslo klientams teikiamų internetinių tarpininkavimo paslaugų sąžiningumo ir skaidrumo didinimo[10],

– atsižvelgdamas į 2020 m. vasario 19 d. Komisijos baltąją knygą „Dirbtinis intelektas. Europos požiūris į kompetenciją ir pasitikėjimą“ (COM(2020)0065),

– atsižvelgdamas į Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) autorių teisių sutartį ir pataisytą 2020 m. gegužės 29 d. poziciją dėl intelektinės nuosavybės ir dirbtinio intelekto politikos (WIPO/IP/AI/2/GE/20/1 REV),

– atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 20 d. Europos Parlamento rezoliuciją dėl intelektinės nuosavybės teisių plėtojant dirbtinio intelekto technologijas,

– atsižvelgdamas į 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/868 dėl Europos duomenų valdymo (DVA)[11],

– atsižvelgdamas į 2023 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2023/2854 dėl suderintų sąžiningos prieigos prie duomenų ir jų naudojimo taisyklių (Duomenų aktas)[12],

– atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės, (DI aktas)[13],

---

[5] OL L 119, 2016 5 4, p. 1.
[6] OL L 157, 2016 6 15, p. 1.
[7] OL L 303, 2018 11 28, p. 59.
[8] OL L 130, 2019 5 17, p. 92.
[9] OL L 172, 2019 6 26, p. 56.
[10] OL L 186, 2019 7 11, p. 57.
[11] OL L 152, 2022 6 3, p. 1.
[12] OL L, 2023/2854, 2023 12 22.
[13] OL L 1689, 2024 7 12, p. 1.

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Teisės reikalų komiteto pranešimą (XXXX/2025),

Aplinkybės

A kadangi teisė į nuosavybę, įskaitant intelektinę nuosavybę, yra įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnyje kaip viena iš pagrindinių teisių;

B. kadangi Europos Sąjungai kyla strateginis iššūkis neatsilikti nuo tarptautinių pokyčių dirbtinio intelekto srityje; kadangi dėl to labai svarbu skatinti, o ne stabdyti DI technologijų pažangą Sąjungoje, kad būtų apsaugotas Europos technologinis suverenumas, konkurencingumas ir inovacijų pajėgumai;

C. kadangi autorių teisės ir gretutinės teisės įsigalioja automatiškai ir suteikia plačias išimtines teises, įskaitant teises atgaminti kūrinius ir kitus objektus, juos adaptuoti, platinti ir viešai skelbti;

D. kadangi generatyvinis DI (GDI) yra tam tikros rūšies dirbtinis intelektas, kuris, kitaip nei tradicinės DI sistemos, tik klasifikuojančios ar prognozuojančios, kuria turinį, pvz., tekstą, vaizdus, muziką, vaizdo siužetus ir kodą, dažnai imituodamas žmogaus kūrybiškumą, ir tuo tikslu naudoja anksčiau sukurtą turinį, įskaitant autorių teisių saugomą medžiagą;

E. kadangi dirbtinio intelekto kūrimas, diegimas ir naudojimas turi visiškai atitikti esamą teisinę sistemą; kadangi nepriimtina, kad tokia technologinė pažanga vyktų nepaisant nustatytų teisių, ypač įtvirtintų autorių teisių teisės aktuose;

F. kadangi vienas iš pagrindinių teisinių klausimų dėl GDI ir autorių teisių bei gretutinių teisių sąveikos yra klausimas, ar autorių teisių saugomų kūrinių ir kitų objektų naujo pobūdžio naudojimas mokymo duomenų rinkiniuose yra teisėtas pagal ES teisę ir koks turėtų būti DI sukurto turinio statusas;

G. kadangi nuoroda į ATGT skaitmeninėje rinkoje direktyvą DI akte yra netinkama ir neužtikrina tinkamo ir proporcingo sprendimo; kadangi DI aktas nėra viršesnis už Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje kaip pagrindines teises įtvirtintas autorių teises ir gretutines teises;

H. kadangi teisingas atlygis už saugomo turinio naudojimą yra pagrindinė Europos kūrybos sektoriaus ašis; kadangi naudojant autorių teisių ir gretutinių teisių saugomą turinį kaip duomenis generatyvinio DI modeliams mokyti be atlygio teisių turėtojams, autorių teisių ekosistemoje susiklosto teisių turėtojams žalingas sisteminis disbalansas, kuris taip silpnina Europos Sąjungos kūrybos sektoriaus ekonominį tvarumą, juolab kad šiuo metu teisių turėtojai negali nei lengvai ar veiksmingai pasinaudoti savo teise netaikyti ATGT skaitmeninėje rinkoje direktyvos 4 straipsnyje numatytos išimties, nei patikrinti, ar šios jų teisės netaikyti išimties yra paisoma;

I. kadangi siekiant užtikrinti tinkamą teisės aktų vykdymą ir vienodas veiklos sąlygas visoje Sąjungoje reikia, kad Europos autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklės būtų vienodai taikomos visiems DI tiekėjams, diegiantiems produktus ar siūlantiems

paslaugas Europos Sąjungoje, nepriklausomai nuo jų įsisteigimo vietos ir to, ar saugomas turinys buvo naudojamas prieš tokį produktų diegimą ar paslaugų siūlymą;

GDI mokymas

J. kadangi Direktyvos (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (ATGT skaitmeninėje rinkoje direktyva) 4 straipsnyje nustatyta išimtis, taikoma kūrinių ir kitų objektų atgaminimui ir perkėlimui tekstų ir duomenų gavybos (TDG) tikslais, kuri pagal tos direktyvos 2 straipsnį apibrėžiama kaip „bet koks automatizuotas analitinis metodas, kuriuo siekiama analizuoti skaitmeninės formos tekstą ir duomenis, kad būtų gauta informacijos [...]“; kadangi 4 straipsnis buvo parengtas ir skirtas ne konkrečiai praktikai, apimančiai DI mokymą, reglamentuoti;

K. kadangi dėl šios naujos ir konkrečios naudojimo formos (GDI mokymo) reikia aiškiau apibrėžti, kokiomis teisinėmis sąlygomis toks mokymas gali būti vykdomas;

L. kadangi aukštos kokybės ir išsamūs mokymo duomenų rinkiniai yra labai svarbūs siekiant veiksmingai plėtoti GDI sistemas ir užtikrinti aukštos kokybės ir patikimus GDI sistemų išvedinius; kadangi todėl, siekiant skatinti inovacijas, užtikrinti technologinį suverenumą ir išlaikyti Sąjungos konkurencingumą sparčiai kintančioje pasaulinėje DI aplinkoje, labai svarbu sudaryti sąlygas teisėtai naudoti tokius duomenų rinkinius Europos Sąjungoje;

M. kadangi numatomas EUIPO autorių teisių žinių centro įsteigimas būtų savalaikė ir pagirtina iniciatyva, kuria būtų siekiama stiprinti autorių teisių ir besiformuojančių technologijų, ypač GDI, sąsają;

N. kadangi, be galimybės standartizuotu kompiuterio skaitomu formatu atsisakyti taikyti išimtį teisių turėtojai taip pat turėtų turėti galimybę pagal bendrą technologinį standartą kompiuterio skaitomu formatu užregistruoti tokį atsisakymą taikyti išimtį centralizuotame registre, kurį galėtų valdyti Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba (EUIPO), taip veiksmingai užtikrinant, kad registruoti kūriniai nebūtų įtraukti į automatinio duomenų rinkimo procesą;

O. kadangi bet kuris GDI tiekėjas turėtų užtikrinti informacijos apie visą autorių teisių saugomą turinį, naudojamą tai sistemai mokyti, visapusišką ir išsamų skaidrumą, nepriklausomai nuo to, kurioje jurisdikcijoje atlikti autorių teisių požiūriu aktualūs su mokymu susiję veiksmai; kadangi šią skaidrią informaciją sudaro išsamus sąrašas, kuriame nurodomas kiekvienas mokymui naudotas autorių teisių saugomas turinys; kadangi toks pat reikalavimas turėtų būti *mutatis mutandis* taikomas bet kokiam paskesniam turinio naudojimui išvadoms daryti, paieškos rezultatais papildytiems duomenims generuoti ar duomenims tikslinti ne tik DI modelių tiekėjams, kaip šiuo metu nustatyta DIA 53 straipsnyje, bet ir DI sistemų tiekėjams ar diegėjams;

P. kadangi tokį skaidrumą būtų lengviau užtikrinti turint patikimą tarpininką, pvz., per Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybą (EUIPO), kuri būtų atsakinga už teisių turėtojų informavimą apie jų turinio naudojimą, taip suteikiant jiems galimybę pareikšti pretenzijas dėl to turinio naudojimo mokymui; tokiam tarpininkui turėtų būti suteikti reikiami įgaliojimai ir ištekliai, kad jis galėtų įvertinti, ar tiekėjai ir diegėjai visapusiškai laikosi skaidrumo pareigų;

Q. kadangi skaidrumui užtikrinti kaip alternatyva pirmiau minėtam EUIPO registrui teisių turėtojams galėtų būti suteikta galimybė savo kūrinius ir kitus saugomus objektus žymėti vandens ženklais, o iš DI tiekėjų būtų galima reikalauti suteikti paieškos priemones, kurios įgalintų aptikti tokius vandens ženklus mokymui naudojamoje medžiagoje;

R. kadangi be pareigos užtikrinti visapusišką skaidrumą, susijusį su autorių teisių saugomais kūriniais ir kitais saugomais objektais, reikia nustatyti mechanizmą, pagal kurį tam tikromis sąlygomis, kai DI tiekėjai ar diegėjai neužtikrina visiško skaidrumo, būtų taikoma nenuginčijama prezumpcija, kad bet koks atitinkamas autorių teisių saugomas kūrinys ar kitas saugomas objektas buvo naudojamas mokymo tikslais, ir kiltų visos pagal Sąjungos ir nacionalinę teisę taikytinos teisinės pasekmės už autorių teisių ar gretutinių teisių pažeidimą; kadangi tais atvejais, kai teismas, remdamasis tokia prezumpcija arba pateiktais įrodymais, priima teisių turėtojui palankų sprendimą, visas pagrįstas ir proporcingas teisines ir kitas išlaidas padengia DI tiekėjas;

S. kadangi GDI tiekėjai, ypač mažesnės įmonės, ne viską žino apie savo su autorių teisėmis susijusias pareigas pagal ES teisę;

T. kadangi spaudos sektorius atlieka labai svarbų vaidmenį saugant demokratiją ir demokratinę struktūrą Europos Sąjungoje; kadangi itin svarbu užtikrinti, kad GDI modeliai ir sistemos duomenis tvarkytų ne atrankiniu būdu ir vieniems leidiniams neteiktų pirmenybės prieš kitus, taip išsaugant informacijos pliuralizmą ir nešališkumą; kadangi GDI modeliai ir sistemos turi būti sukurti taip, kad apimtų ir analizuotų viso spektro spaudos leidinius, taip siekiant saugoti pagrindines demokratines vertybes – viešojo diskurso įvairovę ir teisingumą; kadangi reikia nustatyti aiškius GDI modelių ir sistemų kokybės standartus;

Generatyvinio DI išvedinys

U. kadangi informacijos apie dirbtinio intelekto sistemų išvedinį skaidrumas yra itin svarbus, kad kūrinius būtų galima tinkamai klasifikuoti kaip „sukurtus žmogaus“ ir kitus; kadangi toks klasifikavimas sukelia reikšmingų teisinių pasekmių, įskaitant autorių teisių apsaugos taikymą ir teisių bei atsakomybės nustatymą;

V. kadangi generuojant GDI būdingus išvedinius gali būti pažeistos atgaminimo, viešo pateikimo arba viešo paskelbimo teisės; kadangi ATGT skaitmeninėje rinkoje direktyvos 4 straipsnyje numatyta TDG išimtis neapima viešo pateikimo ar viešo paskelbimo teisės;

X. kadangi, kalbant apie GDI išvedinių teisinį vertinimą, ES autorių teisių teisė ir toliau yra grindžiama žmogaus autorystės principais; kadangi pagal nusistovėjusią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją sąvoka „kūrinys“ apima dvi kumuliacines sąlygas: pirma, tai turi būti originalus objektas, atspindintis paties autoriaus intelektinę kūrybą; antra, tas kūrinys turi būti išreikštas taip, kad jį būtų galima pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuoti;

Y. kadangi DI sugeneruoto turinio tinkamumo saugoti autorių teisėmis tarptautinio reglamentavimo nenuoseklumas kelia pavojų pasaulinės intelektinės nuosavybės teisės nuoseklumui ir gali paskatinti reglamentavimo arbitražą arba susilpninti Sąjungos

kūrybos ir DI sektorių konkurencingumą; kadangi tarptautinė konvergencija ir pasaulinės reglamentavimo sistemos sukūrimas būtų veiksmingesnė ir nuoseklesnė alternatyva dabartiniam fragmentiškam teisiniam reglamentavimui;

Z. kadangi, kiek tai leidžiama pagal tarptautinę teisę, esamas teritoriškumo principas turi būti pritaikytas GDI sistemų mokymui, siekiant užtikrinti, kad mokymui naudojant europinį turinį būtų taikoma Europos teisė, net jei mokymas vykdomas ne ES;

1. rekomenduoja Komisijai, nepriklausomai nuo jos planuojamos autorių teisių sistemos ir ATGT skaitmeninėje rinkoje direktyvos peržiūros ir nedarant prielaidos dėl poreikio peržiūrėti teisės aktus, skubiai atlikti išsamų vertinimą, ar galiojančia ES autorių teisių *acquis* tinkamai sprendžiamas teisinio netikrumo ir konkurencinio poveikio, susijusio su saugomų kūrinių ir kitų objektų naudojimu generatyvinio DI sistemų mokymui, taip pat DI sugeneruoto turinio, galinčio pakeisti žmogaus sukurtą išraišką, sklaidos klausimas;

2. taip pat rekomenduoja siekti tokiu vertinimu paremti sistemą, kurioje teisingo atlygio mechanizmai sudarytų sąlygas kurti išteklius, reikalingus tam, kad Europos meninė ir kūrybinė veikla klestėtų DI skatinamų pasaulinių pokyčių aplinkoje;

3. atkreipia dėmesį į tai, kad yra naudojamos generatyvinio DI sistemos, kuriose remiamasi saugomu turiniu be teisių turėtojų, kuriems toks naudojimas daro poveikį, leidimo ir nemokant jiems atlygio, ypač kai jos yra integruojamos į paieškos sistemas ar kitas skaitmenines paslaugas, įgalinančius kurti, dažnai tikruoju laiku ir labai mažomis sąnaudomis, turinį, imituojantį originalius kūrinius ir kitus saugomus objektus, pagal kuriuos modeliai buvo mokomi, arba turinį, kuris buvo sukurtas, taip pat ir tikruoju laiku, tokiais modeliais; yra sunerimęs dėl to, kad dėl tokios praktikos gali būti tiekiami produktai ir teikiamos paslaugos, tiesiogiai konkuruojantys su teisių turėtojų produktais ir paslaugomis;

4. ragina Komisiją nedelsiant nustatyti generatyvinio DI modelių ir sistemų tiekėjams pareigą mokėti atlygį už naują autorių teisių ar gretutinių teisių saugomo turinio naudojimą ir kad ši pareiga būtų taikoma tol, kol nebus įgyvendintos šiame pranešime numatytos reformos;

5. ragina Komisiją koordinuoti pastangas didinti DI kūrėjų informuotumą apie autorių teises, be kita ko, naudojant atitikties užtikrinimo kontrolinius sąrašus, teisinių ir technologinių priemonių rinkinius ir techninius vadovus;

6. pritaria tam, kad būtų paaiškinti ATGT skaitmeninėje rinkoje direktyvos 4 straipsnyje numatytos TDG išimties aspektai, susiję su pagrindiniais iki šiol nustatytais jos taikymo trūkumais ir dviprasmybėmis, ypač su aiškaus kompiuteriu skaitomo formato standarto nustatymu atsisakymui taikyti išimtį ir sąvoka „teisėta prieiga“;

7. mano, kad GDI teisinė sistema turėtų būti sukurta arba nustatant specialią išimtinių teisių į atgaminimą ir perkėlimą išimtį, kuri skirtųsi nuo numatytosios ATGT skaitmeninėje rinkoje direktyvos 4 straipsnyje dėl TDG, arba išplečiant tos nuostatos taikymo sritį, kad ji aiškiai apimtų GDI mokymą, kurio šiuo metu neapima; pabrėžia, kad teisių turėtojai turi teisę atsisakyti taikyti išimtį standartizuotu kompiuterio skaitomu mechanizmu;

8. rekomenduoja Komisijai užtikrinti šios naujos GDI teisinės sistemos suderinamumą su trijų lygių kriterijais pagal Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 5 dalį;

9. rekomenduoja paskirti EUIPO atsakinga už centrinio atsisakymų taikyti išimtį registro sukūrimą, valdymą ir, prireikus, tarpininkavimą licencijavimo procese, siekiant supaprastinti GDI tiekėjų ir teisių turėtojų santykius, sukurti veiksmingą, inovacijoms palankią sistemą, kuria būtų palaikomas Sąjungos konkurencingumas, nepagrįstai nekliudant plėtoti DI technologijų; taip pat rekomenduoja, kad tiek atsisakymo taikyti išimtį deklaracijos, tiek licencijų pasiūlymai tame pačiame registre būtų registruojami kompiuterio skaitomu formatu;

10. ragina Komisiją pasiūlyti generatyvinio DI modelių ir sistemų tiekėjams ir diegėjams visapusišką, įgyvendinamą skaidrumą ir pirminius dokumentus, susijusius su bet kokio autorių teisėmis saugomo kūrinio ar kito saugomo objekto naudojimu bet kokiais tikslais, be kita ko, išvadoms daryti, paieškos rezultatais papildytiems duomenims generuoti ar duomenims tikslinti, tinkamai atsižvelgiant į poreikį apsaugoti komercines paslaptis ir konfidencialią verslo informaciją;

11. ragina Komisiją pasiūlyti nustatyti nenuginčijamą prezumpciją, kad tuo atveju, jei nebuvo visapusiškai laikomasi šioje rezoliucijoje išdėstytų teisės aktais nustatytų skaidrumo pareigų, būtų laikoma, kad bet kurio Sąjungos rinkai pateikiamo generatyvinio DI (GDI) modelio ar sistemos mokymui buvo naudojami autorių teisių ar gretutinių teisių saugomi kūriniai ir kiti objektai; taip pat rekomenduoja, kad tais atvejais, kai teismo procese priimamas sprendimas teisių turėtojo naudai, remiantis šia prezumpcija arba pateiktais įrodymais, visas pagrįstas ir proporcingas teisines išlaidas ir kitas išlaidas, patirtas užtikrinant tokias teises, padengtų DI modelio ar sistemos tiekėjas;

12. primygtinai teigia, kad DI sugeneruotam turiniui ir toliau neturėtų būti taikoma autorių teisių apsauga ir kad turėtų būti aiškiai nustatyta, jog toks turinys yra viešas;

13. ragina Komisiją išnagrinėti, kokiomis priemonėmis būtų kovojama su atgaminimo, viešo pateikimo ir viešo paskelbimo teisių pažeidimais kuriant GDI išvedinius;

14. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai ir valstybių narių vyriausybėms bei parlamentams.

AIŠKINAMOJI DALIS

Su vykstančia skaitmenine ir technologine, ypač dirbtinio intelekto (DI) ir vadinamųjų generatyvinių didžiųjų kalbos modelių, plėtra kai kurios teisės, pavyzdžiui, autorių teisės, asmenybės teisės, nediskriminavimo teisė ir kt., praranda reikšmę, nes beveik neįmanoma jų užtikrinti, jų savininkams nesusiduriant su didele teisine rizika ir pavojumi patirti daug išlaidų.

Dėl to visos suinteresuotosios šalys susiduria su milžinišku teisiniu netikrumu. Bet jei Europos teisės aktų leidėjas ir toliau ilgais procesais bei stokodamas drąsos vengs tiesiogiai spręsti rimtas problemas, Europos Sąjunga ir jos veiklos vykdytojai turės vykdyti nuolatinę kontrolę ir sukurs kitas priklausomybes.

Todėl turi būti taikomas principas, kad, viena vertus, esamuose teisės aktuose turi būti atsižvelgta į technologinę plėtrą ir, kita vertus, jais neturi būti daromos kliūtys technologinei plėtrai. Tam visų pirma reikia praktinių sprendimų, kurie dabar abiejų pusių rinkos dalyviams neprieinami, nes technologinė plėtra susiduria su autorių teisėmis, bet abiejų šių sričių neįmanoma suderinti. Visiškai patikimų sprendimų greičiausiai nebebus įmanoma parengti.

Todėl Europos teisės aktų leidėjas susiduria su iššūkiu kaip įmanoma greičiau pasiekti interesus atitinkančią pusiausvyrą. Taip pat pageidautina rasti ilgalaikį praktinį sprendimą, kad nereikėtų kas 5–6 metus iš naujo rengti naujų mechanizmų, saugančių autorių teises nuo naujų technologijų. Šiuo atveju be Bendrojo duomenų apsaugos reglamento dar galėtų padėti bendrasis autorių teisių reglamentas. Pasiūlyme dėl atsakomybės už dirbtinį intelektą būtų galima suformuluoti greitesnių procedūrinių sprendimų. Dėl to, kad įvairiems veiklos vykdytojams trūksta toliaregiškumo, jį reikės atsiimti, o teisinis netikrumas tęsis.

Todėl šią ataskaitą reikėtų laikyti bandymu priartėti prie taikytinos pusiausvyros tarp naujųjų technologijų ir autorių teisių. Tam priimant sprendimus reikia derinti teisinį, techninį ir technologinį aspektą.

Tuo tarpu politinė ES padėtis nėra paprasta:

1. sudėtinga geopolitinė padėtis, nes „Vakaruose“ vyrauja vertybiniai skirtumai;

2. DI plėtra Europoje smarkiai atsilieka, ir be papildomų „kliūčių“ ją dar reikia skatinti;

3. didžiosios JAV technologijų bendrovės dabar skaitmeninės plėtros pridėtinę vertę kuria Europos kūrybinio sektoriaus sąskaita.

Tad šia ataskaita taip pat remiama ir skatinama DI plėtra Europoje. Europai reikia DI tam, kad galėtų plėtoti skaitmeninimo procesą, kuris yra labai svarbus globaliame pasaulyje. Galimybės Europoje siekti pažangos yra nepaprastai didelės, ir jomis reikėtų pasinaudoti. Vis dėlto norime Europoje sukurti DI sistemas, atitinkančias kokybės ir pasitikėjimo reikalavimus, o to pasiekti galima tik turint kokybiškus autorių duomenis.

Tuo pačiu metu norime išlaikyti mūsų kūrybinės veiklos sektoriaus ir kūrėjų darbų autorių teisių apsaugą. Juk Europos kultūra – tai esminė ir neatsiejama mūsų tapatybės dalis. Pridėtinė vertė Europos kūrybiniuose sektoriuose yra milžiniška, ir ja turi būti naudojamasi atitinkamai už ją atsilyginant. Todėl turi būti nustatytas atlygis už šį naujos rūšies saugomo turinio duomenų

(mokomųjų duomenų, duomenų, naudojamų generavimo rezultatui) naudojimą. Tik taip mūsų Europos kūrėjai galės suformuoti pagrindus tolesniam turinio kūrimui.

Šiuo atžvilgiu spaudos leidyklų turinio gretutinės teisės taip pat atlieka ypatingą vaidmenį, kuris daro įtaką mūsų Europos demokratijos ir teisinės valstybės supratimui. Spaudos, saviraiškos ir informacijos laisvių jokiu būdu neturi išstumti ar prieš jas dominuoti dirbtinis intelektas, ypač tada, kai skaitmeninę prieigą prie informacijos ir jos „paskirstymą“ vis dažniau užtikrina naršyklės ir DI arba kai įtaką dirbtiniam intelektui daro botai, o pastarieji priklauso nedidelei daliai bendrovių. Informacijos, nepriklausomai nuo to, ar tai dezinformacija, taip pat botų valdoma informacija, sintetinės vaizdo klastotės ir dėl to daroma įtaka rinkimams ar viešajai nuomonei, kontrolė itin pavojinga. Tad turi būti užtikrinta nuomonių įvairovė ir diversifikavimas nepriklausomos spaudos pavidalu. Tai reiškia, kad už jos turinio naudojimą automatizuotu ir generatyviniu būdu turi būti atlyginama. Be to, spaudos leidykloms taip pat svarbu išlikti atpažįstamoms naudotojų. Tam galbūt reikėtų nustatyti pareigą nurodyti šaltinį.

Taip pat reikėtų išsiaiškinti analogišką vadinamųjų mokėjimo užtvarų (angl. *paywalls*) padėtį, kai jomis ne visada, nors ir dažniausiai, saugomas autorių teisėmis saugomas turinys.

Vis dėlto, įvertinus dabartines aplinkybes, darytina išvada, kad lėtai besikurianti licencijavimo rinka apims ne visus rinkos dalyvius. Taip pat reikės ne visų spaudos leidyklų ar ne viso mokymuisi skirto autorių teisėmis saugomo turinio už užmokestį, todėl neturinčių galimybių derėtis rinkos dalyvių galbūt visai nebus paisoma, jei jie pareikalaus atlygio. Priimti atitinkamą sprendimą, jei jis dabar apskritai būtų reikalingas, pavyktų galbūt tik taikant bendruosius mokėjimus ar vykdant rimtesnę organizacinę veiklą, siekiant sutelkti galimybes derėtis. Kelia abejonių tai, ar visos suinteresuotosios šalys galės rinktis tokį veikimo būdą.

Net jei tai visų pirma liktų perleista rinkos dalyviams, dėl visame pasaulyje siūlomų generatyvinių DI sistemų kyla klausimas, ar licencijomis laikomos tik „pasaulinės licencijos“.

Šie „autorių teisėmis saugomi“ duomenys jau ne vienerius metus (bent jau nuo 2022 m. pabaigos) naudojami neturint autoriaus licencijos ar kito leidimo, todėl reikia apsvarstyti, kokiu mastu kompensacija galėtų veikti ir atgaline data.

Bet kuriuo atveju Europos teisės aktų leidėjas ar Europos Komisija iki atitinkamo reikalavimo nustatymo šiai problemai išspręsti turėtų nedelsiant taikyti paprastą bendrąjį autorių teisių atlygį už naudojimą, siekiantį 5–7 proc. pasaulinės apyvartos, kad būtų subalansuota ir Europoje liktų pridėtinė vertė, kurią bendrovės įgyja naudodamos Europos kūrėjų duomenis.

Žinoma, dėl to reikia iš naujo įvertinti teritoriškumo principą, kas jau buvo nustatyta Dirbtinio intelekto akte (DI akte). Negalime leisti to, kad kažkur pasaulyje DI modeliai būtų mokomi naudojant ir Europos autorių teisių saugomus duomenis ir po to siūlomi Europoje.

Ateityje gali susiklostyti aplinkybės, kai demokratiškas teisės aktų leidėjas turės tikrinti arba standartizuoti sukurtų didžiųjų kalbos modelių pagrindų kokybę. Taip pat ateityje teisės aktų leidėjui gali tekti įpareigoti tokius DI kūrėjus privalomai įtraukti autorių teisėmis saugomus kūrinius, kad būtų išlaikoma aukšta šių modelių kokybė.

Vis dėlto turėtume DI naudoti dirbtinio intelekto naudojamos aukštos kokybės informacijos nepriklausomumui ir įvairovei užtikrinti.

Tam, kad augtų DI kokybė, jam reikalinga prieiga ir prie autorių teisėmis saugomų kūrinių. Pastaraisiais metais nepaprastai daug turinio DI kūrėjai naudojo visų pirma, bet ne vien tik mokymo tikslais. Šis mokymas – tai visiškai naujas naudojimo būdas, kuriam esami autorių teisių reikalavimai tinka tik su išlygomis.

Dabar trūkstama pusiausvyra kelia nepaprastai didelį teisinį netikrumą. Būtina kuo skubiau priimti teisiškai aiškų sprendimą ir taip pašalinti įtampą. Kol nėra aiškios teisinės sistemos prieštaraujantiems interesams reglamentuoti, europinis turinys naudojamas, o pridėtinė vertė kuriama kitur. Tad Europos Komisija turi nedelsdama imtis veiksmų[14], nelaukdama galimų vertinimų, pavyzdžiui, Autorių teisių direktyvos ar DI akto vertinimo.

Sprendimas turi būti parengtas derinant licencijavimo galimybes ir pareigą laikytis skaidrumo, atitinkamai jį grindžiant tarptautine teise ir atsirandančia autoriaus nuosavybės teise.

Vis dėlto nuoroda į DSM direktyvos 4 straipsnį nėra pakankama ir galbūt net nesuderinama su tarptautinių autorių teisių principais. Europos teisės aktų leidėjas perkėlė 4 straipsnį į DI aktą aiškiai neapibrėždamas pasekmių. Dabartinė 4 straipsnio išimtis, pagal kurią leidžiama tekstų ir duomenų gavyba jame nurodytomis sąlygomis, tam tikru metu buvo nustatyta nesiekiant užtikrinti galimybę visiems masiškai naudoti saugomus kūrinius pasitelkus DI. Tikrai nebuvo pagalvota, kad dėl to gali atsirasti visuomenei prieinamas konkurencingas produktas.

Vis dėlto, nei jei ataskaitos rengėjo nuomone 4 straipsnis netaikomas, mums reikia panašios priemonės, kuri DI kūrėjams leistų kaip įmanoma paprasčiau ir techniškai lengviau gauti saugomų kūrinių licencijas. Geriausia tai daryti skaitmeniniu būdu. Taip pat reikia remtis DSM direktyvos 17 straipsnio logika.

Tuo pačiu turi būti užtikrinta, kad teisių savininkai vis tiek galėtų spręsti, ar ir kokiu pavidalu (licencija) jų turinys gali būti naudojamas šiuo naujuoju būdu arba negalima to daryti. Šiuo atžvilgiu teisių savininkams turi būti suteikta atsisakymo (angl. *Opt–Out*) teisė.

Tačiau tam, kad dirbtinio intelekto kūrėjai galėtų lengvai ir be kliūčių ją atpažinti, ji turi būti skaitoma kompiuteriu ir standartizuota.[15] Taip pat turėtų būti nustatyta teisių savininko atsakomybė teisiškai ir praktiškai saugiai naudotis šiuo atsisakymu.

Tam, kad būtų kuo paprasčiau atliepti DI kūrėjų interesus, patartina atsisakymą registruoti Europos registre. Todėl rekomenduojama paskirti šį registrą tvarkyti EUIPO. Tokiu atveju DI kūrėjas gali arba vadovautis standartizuotu, kompiuteriu skaitomu atsisakymu, arba registre patikrinti, kokių kūrinių, išskyrus tam tikras išimtis, toliau naudoti negalima.

Kita vertus, apsaugoti nuo tokio naudojimo galima tik tokį turinį, kuris yra apsaugotas atsisakant arba užregistruotas. Galbūt netgi būtų galima su šiuo registru tiesiogiai susieti licencijų išdavimą ir taip supaprastinti procesą DI kūrėjams bei sukurti jiems tam tikrą vieną bendrą prieigą.

Kadangi teisių turėtojai nežino ir negali žinoti, ar jų turinys buvo naudojamas naujuoju būdu, atsižvelgiant į šį naują naudojimo būdą, būtina nustatyti pareigą užtikrinti skaidrumą. Dėl šios pareigos laikytis skaidrumo DI kūrėjai privalo išsamiai ir tiksliai nurodyti, kokį saugomą turinį

[14] Taip pat žr. PolDep ekspertizės ataskaitą.
[15] Taip pat žr. EUIPO tyrimą.

jie naudojo naujuoju būdu. Tad DI akte numatyta „pakankamai išsami santrauka“ kol kas yra visiškai netinkama, nes ji negali suteikti visapusiško aiškumo dėl turinio naudojimo. Todėl čia reikia išaiškinimo, kurį būtų galima naudoti ir atsižvelgiant į autorių teises.

Jei, pavyzdžiui, tokios priežastys kaip komercinės paslaptys neleidžia skaidriai užtikrinti su autoriumi susijusios prieigos prie šio duomenų pagrindo, pareigą turi vykdyti patikimas tarpininkas. EUIPO čia atitinkamai galėtų veikti kaip tarpininkė. Ji galėtų teisių savininką informuoti, kad jo kūrinys buvo naudojamas.

Įsipareigojimą laikytis skaidrumo taip pat būtų galima vykdyti ženklinant autorių teisėmis saugomą kūrinį, pvz., vandens ženklais[16] ar panašiomis priemonėmis, ir leidžiant teisių savininkams palyginti suteikus prieigą prie DI modelio pagrindo arba registro. Vis dėlto atrodo, kad skaitmeninis pasaulis neįmanomas be skaitmeninio piršto atspaudo ant saugomų kūrinių.

Įstatymų leidėjui tikriausiai taip pat teks išspręsti problemą, kylančią dėl to, kad ne kiekvienas privatus tinklalapis, kuriame yra autorių teisėmis saugomas vaizdas, nepatenka į mokymo duomenis *per se*.

Visuose svarstymuose ir kiekviename etape turi būti itin atsargiai apgalvotas ar pasvertas piktnaudžiavimas, manipuliavimas informacija, teisinės prielaidos, įrodinėjimo pareigos perkėlimas ar netgi labai rimta atsakomybės priemonė.

Be šios problemos sprendimo svarstymų, iš esmės autorių teises ir kitais atžvilgiais reikia pritaikyti technologinei plėtrai. Tam Europos mastu turi būti suderintos valstybių narių nacionalinės autorių teisės.

[16] Taip pat žr. EUIPO tyrimą.

PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAS GAVO INFORMACIJOS

Pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį pranešėjas pareiškia, kad, rengdamas šį pranešimo projektą, iki jo priėmimo komitete gavo informacijos iš šių subjektų ar asmenų:

Subjektas ir (arba) asmuo
ITI - Information Technology Industry Council
Spitzenorganisation der Firmernwirtschaft
Fdup
Linklaters LLP
Mazagan
NBCuniversal
The lnternation Federation of Film Distributors' and Publishers' Associations
Allianz
Digital Music Europe
IFRRO
Duke University
Masaryk University (PhD Candidate, Intellectual Property Law)
Microsoft
Meseuro srl
AK Public Affairs
The Computer & Communications Industry Association
Zukunftfabrik2050.de
SACO
Liccium B.V.
European Blockchain Association
France Digitale
ACT Al NOW
Alliance de la Presse d'lnformation Generale
IFRRO
KPMG Law
TikTok
MFE-MEDIAFOREUROP EN.V.
Hanbury Strategy
VAUNET
EBU / UER - European Broadcasting Union
University of Turin; Eindhoven
VAUNET - Verband Privater Medien
Coalition for Creativity
The European Video on Demand Coalition
#WeAreEurope
Aleph Alpha GmbH
Cullen International

Bertelsmann
NAI apollo
IMPF
Tilburg University
Meta
YouTube
HBM
Initiative Urheberrecht
ICMP - The global voice
Access Partnership
AEPO-ARTIS
Toy Industries of Europe
EIMP - European Independent Media Publishers
EARE
DFL Deutsche FuP..ball Liga GmbH
Video Games Europe
Midjourney
Nexareg
EurolSPA
Keywords Studios
Advance/Conde Nast
Future of privacy forum
Society of Audiovisual Authors
Initiative Urheberrecht
APCO
European Publishers Council
Cloudflare
Elda
RELX
Center for Journalism & Liberty (CJL)
Business at OECD
Google
Bitkom e.V.
Creativity Works!
IFPI
STM
MVFP
CEPIC
National Law Institute University
Motion Picture Association
Copyright Clearance Center
Solutions for a Small Planet
European Parliamentary
Ives Attorneys
Freshfields
FREELENS e.V.
IFRRO

News Media Europe
Mediapro
Lausen
L'ARP - Societe civile des Auteurs Realisateurs Producteurs
EUROPEAN BLOCKTECH
RAAP
EMMA-ENPA
LAUSEN
MPA
BDI
Anthropic
Credo Al
ODISEIA
EG Legal Services
Federal Association of German Leasing Companies
Independent policy expert
European Producers Club (EPC)
Audiovisual Anti-Piracy Alliance (AAPA)
CEPI - European Audiovisual Production
365 Sherpas GmbH
Wikimedia France
IFPI
Federation of European Publishers
Federation of the European Sporting Goods Industry
Al Sweden
CEDRO
European Writers' Council
Dell
FTI Consulting
Apple
Adan
CEPI - European Audiovisual Production
FERA - Federation of European film directors
APCO
European Visual Artists
CGI
DGA Group
HP
DOT Europe
Schibsted media AS
Business Software Alliance
Vorsitzender
FREELENS
NCSR Demokritos
Bertelsmann SE & Co KGaA
Lawyer
Universal Music Group

Solutions for a Small Planet
Association of Commercial Television and Video on Demand Services in Europe
AK Public Affairs
ECSA, European Community Shipowners' Associations
PRSforMusic
International Trademark Association
L'ARP
EFAD
Arcom
Axel Springer SE
Auteursbond (Dutch)
Premier League
Deutscher Fotorat
Society of Audiovisual Authors
Bitkom e.V.
Futuro Publico
Al Caramba!
INTA
University of Liverpool / School of Law and Social Justice
Assonime
AIE
PlayRight CV, IMARA, GA
Assonime - Association
RTL Deutschland GmbH
Euralia
German Bar Association
Atresmedia
Amazon
Samman Law & Corporate Affairs
European Publishers Council
EUROCINEMA
Tony Blair Institute
European Illustrators Forum
AEPO-ARTIS
IHK fur Munchen und Oberbayern
GEMA
Hubert Burda Media
Access Partnership
FIAPF - International Federation of Film Producers Associations
Sky Group
The European Alliance of News Agencies
European Writers' Council
EGAIR
VERA Studio
Warner Bros Discovery
VAUNET
IHK fur Munchen und Oberbayern

Bundesverband Schauspiel
News Corp
Boardmember Dutch Writers Guild
Kunstenbond
Forward Global
Video Games Europe
APCO Worldwide
Getty Images
VERA Studio
EGAIR
Klarna
UGGC Avocats
FLA
Shearwater Global
EuroCommerce
MFE
International Federation of Actors

Šį sąrašą parengė ir visą atsakomybę už jį prisiima pranešėjas.

Jeigu sąraše esančių fizinių asmenų tapatybę galima nustatyti pagal jų vardą ir pavardę, jų pareigas arba pagal abu požymius, pranešėjas pareiškia, kad jis atitinkamiems fiziniams asmenims pateikė Europos Parlamento pranešimą dėl duomenų apsaugos Nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), kuriame išdėstytos jų asmens duomenų tvarkymui taikomos sąlygos ir su tuo tvarkymu susijusios teisės.